

I skyggen av krigen mot IS i Irak raser dragkamp

Iraks ulmende

OMEN: En brann på et lite partikontor nord i Irak kan være et illevarslende tegn på den neste store konflikten i landet: Kampen om Kirkuk.

Av Joakim Medin (tekst og foto), Yahyava/Kirkuk/Laylan

IRAK

Den turkmenske landsbyen Yahyava, to mil sør for storbyen Kirkuk i det nordlige Irak, gjør ikke så mye ut av seg. Noen få kvartaler med bolighus av sement, et par butikker og en grunnskole ved siden av en landevei. Midt i landsbyen er det en liten bygning med det lokale kontoret for Det turkmenske territoriets parti (TIP). I det første rommet står noen brannskadde møbler og partiflagg som har smeltet sammen. I det andre rommet er det bare aske.

Ifølge TIPs lokale medlemmer brøt det ut en mystisk brann natt til 15. april. Morgenen etter ankom den kurdiske sikkerhetstjenesten Asayish, som fotograferte skadene og tok med ti unge menn fra landsbyen til forhør. Siden har etterforskningen ligget på is.

Mistro etter flaggheising

Hendelsen i Yahyava høres ikke så viktig ut. Men partimedlemmene her sier at den inngår i en større kontekst der flere andre problemer har dukket opp i det siste. En talsperson for TIP anklaget etter brannen «mørkets pøbel» for å stå bak. Politikeren Ali Kojas, som sitter i TIPs partiledelse og som viser fram brannskadene, peker på kurdere som de skyldige.

– Vi har aldri blitt angrepet før. Disse problemene henger sammen med at kurdere har heist flagget sitt og vil ha en folkeavstemning om selvstendighet. Alt er til fordel for dem.

I snart to måneder har en politisk konflikt eskalert i den flerkulturelle byen Kirkuk og i provinsen med samme navn. Befolkningen består av både kurdere, turkmenere og arabere, som alle ser på Kirkuk som sitt hjem. Konfliktene om eiendomsrett strekker seg flere tiår tilbake.

20. mars, kurdisk nyttår, heiste provinsens guvernør

FAKTA

Kirkuk:

- Byen Kirkuk er hovedstad i den nordirakiske provinsen med samme navn.
- Ligger i Iraks mest oljerike område, rundt 260 kilometer nord for Bagdad. Det bor rundt 850.000 mennesker i byen, der kurdere, arabere og turkmenere kjemper om politisk kontroll.
- I 2007 skulle en folkeavstemning avgjøre om Kirkuk ble en del av den kurdiskstyrte delen av Irak, eller om byen skulle ligge inn under sentralregjeringen i Bagdad.
- Avstemningen ble aldri holdt, og i 2014 tok de kurdiske selvstyremyndighetene, som har sin base i Erbil lenger nord, over kontrollen av byen. Den irakiske regjeringshæren flyktet fra byen sommeren 2014, da Den islamske staten (IS) erobret store områder i Nord-Irak, og kurdisk militær rykket inn.

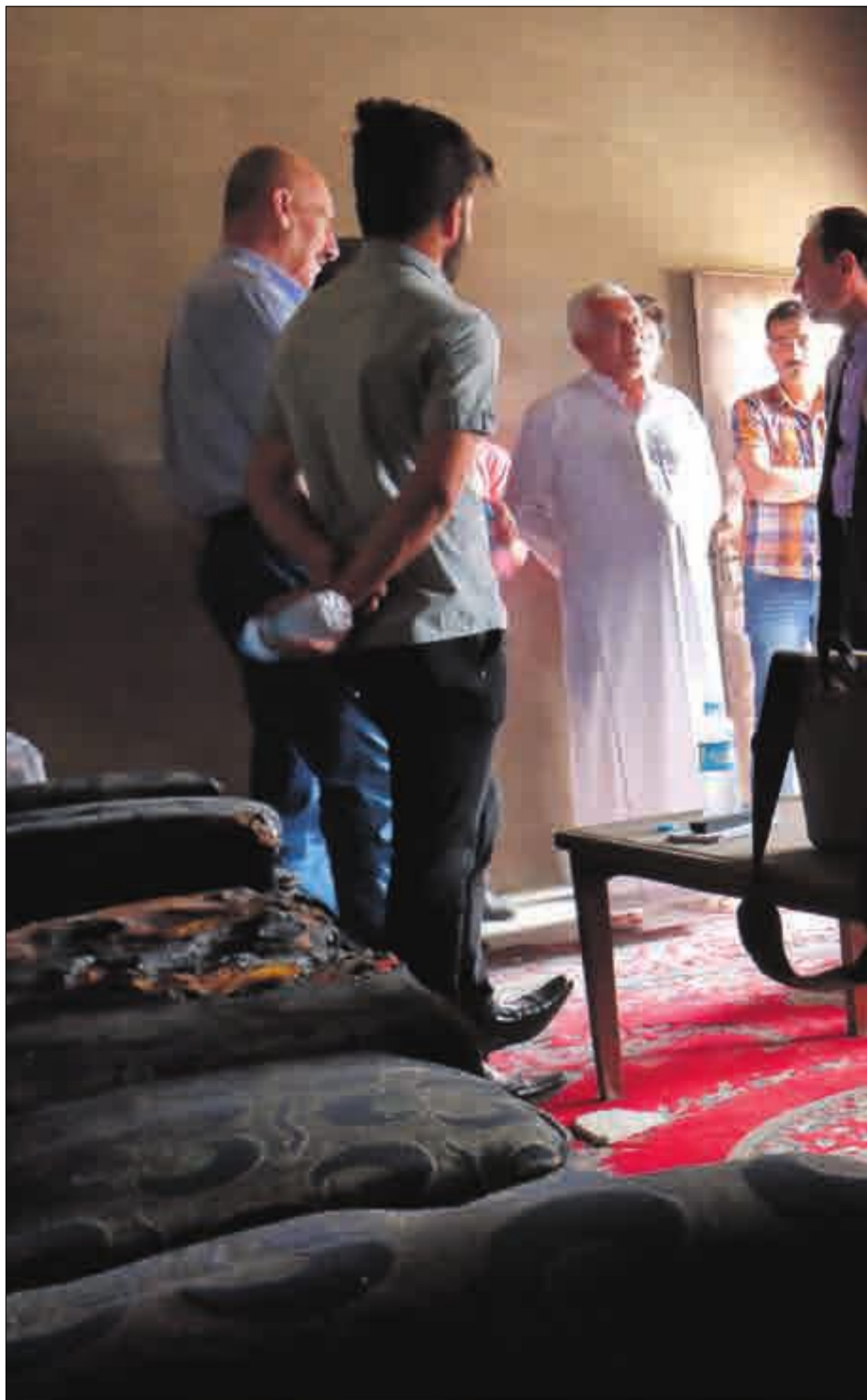

det kurdiske flagget over den gamle festningen i sentrum av Kirkuk. Tidligere var det bare det irakiske flagget som fikk vaie over den bygningen.

En uke seinere bestemte provinsrådet at det kurdiske flagget skulle heises ved siden av det irakiske ved alle offentlige bygninger. Provisrådet domineres av kurdere, og guvernøren er også kurder.

Overtar kontroll

Offisielt tilhører Kirkuk sentralregjeringen i Bagdad. Men etter at angrepene fra Den islamske staten (IS) fikk den irakiske hæren til å kollapse i 2014, har den selvstyrte regionen Kurdistan (KRG) overtatt mye av den administrative og militære kontrollen. Bagdad protesterte mot bruken av kurdernes flagg, og det irakis-

BRANNTOMT: Turkmenene anklager kurdere for å stå bak en brann i dette partikontoret i Yahyava utenfor Kirkuk i Irak. Anklagene forverrer spenningene i området, uansett om de er sanne eller ikke. Politikeren Ali Kojas i partiet TIP i lilla skjorte.

ke parlamentet stemte for å oppheve beslutningene. Men det endret ingenting i Kirkuk. – Kurderne har brutt loven.

Ifølge grunnloven skal bare det irakiske flagget brukes på offentlige bygninger. Kurdere, arabere og turkmenere le-

ver sammen i Kirkuk, og en gruppe kan ikke ta en beslutning for alle andre uten noen dialog, sier Ali Kojas.

Kampen om hvem som skal styre oljerike Kirkuk: De fleste kruttøønne

De fleste turkmenere og araberne i provinsrådet boikottet møtet der beslutningen om flagget ble tatt. De vil ha et samlet Irak der Kirkuk ligger under Bagdad. Men i begynnelsen av april erklærte kur-

derne at det i 2017 blir en folkeavstemning om å gjøre KRG selvstendig. I Kirkuk blir det også en folkeavstemning om provinsen skal slutte seg til et eventuelt selvstendig KRG.

Ifølge Ali Koja har partiets opposisjon mot disse planene gjort dem til et mål for voldelige angrep. Det blir også rapportert om vandalisering av turkmenske partisymboler inne i Kirkuk sentrum.

Men det er ikke enkelt å avgjøre om det faktisk har skjedd. I Kirkuk har kidnapping, tyveri og utrygghet vært en del av hverdagen i flere år – og når det rammer turkmenere, legges ofte ansvaret på

kurderne. Dette bidrar til å forverre konflikten.

Vil aldri bli som før

I Kirkuk sentrum, i de nøye

bevoktede administrasjonsområdene, forklarer Ahmed Askeri, som er kurdisk representant i provinsrådet, at de kurdiske selvstendighetsplanene reflekterer de nye maktforholdene i Irak. Landet vil aldri bli som før, nå etter krigen mot IS.

– Da IS angrep i juni 2014, kollapset den irakiske hæren i Kirkuk. Soldatene ga fra seg sine våpen og forsvant. Derfor kom peshmergaen (kurdiske styrker, red.anm.) for å forsvare byen. De har ofret mye i tre lange år, og folk elsker dem. Så hvorfor skulle det ikke være kurdiske flagg i byen? spør Askeri.

Unami, FNs operasjon i Irak, har uttrykt bekymring over at flaggheisingen i Kirkuk kan skade den ømtålige sameksistensen mellom arabere, kurdere og turkmenere. Ahmed Askeri medgir at utviklingen er ustabil. Men prosessen må fortsette, mener han, siden Bagdad ikke gjør noe for å løse problemet med provinsens politiske framtid.

Kurderne mener de var en majoritet i Kirkuk før Baathpartiet tegnet om grensene, konfiskerte store områder og sendte inn arabiske nybyggere på 1970-tallet, alt for å arabisere området.

Under Saddam Husseins folkemordkrig på 1980-tallet ble hundretusener av kurdere fordrevet eller drept, og enda mer jord ble beslaglagt. I den nye irakiske grunnloven fra 2005 finnes artikkel 140, som skal avgjøre framtida for Kirkuk og andre omstridte områder i det nordlige Irak. Men det finnes bare sporadiske initiativer for å løse dette.

– Den irakiske regjeringen har fortsatt å utsette spørsmålet, så nå har vi bestemt oss for å gjennomføre en folkeavstemning. Hvis det blir et ja, beholder vi det kurdiske flagget. Hvis det blir et nei, tar vi det ned.

Avviser anklager

Ahmed Askeri avfeier turkmenernes anklager om angrep. Det er propaganda fra Iran og Tyrkia, mener han. Regjeringene i de to landene har protestert mot selvstendighetsretorikken. De frykter at egne kurdiske minoriteter kan få enda sterkere ambisjoner om selvstendighet.

Men Ahmed Askeri sier at det også handler om kontrollen over Kirkuks enorme reserver av olje og naturgass.

SYMBOLSK: Heisingen av det kurdiske flagget ved Kirkuks festning i mars førte til kraftige protester i Bagdad.

«Kurderne har brutt loven. Ifølge grunnloven skal bare det irakiske flagget brukes på offentlige bygninger»

ALI KOJA, TURKMENSK POLITIKER

Tyrkia har lenge brukt sine etniske bånd til Iraks turkmenere for å utøve en politisk innflytelse.

Iran har også bånd til turkmenene, som er sjiaer, og landet har styrket sin innflytelse i de siste årene. Iran har støttet de store sjiamilitserne som har spilt en stor rolle for å yte motstand mot IS.

– Araberne og turkmenene som protesterer arbeider for utenlandske agendaer. Iran og Tyrkia oppfordrer dem til å skape problemer. De vil ha tak i oljen.

Møter intern misnøye

Kurdiske kritikere anklager imidlertid også sine politikere for å ta til orde for selvstendighet av akkurat samme grunn: kontrollen over oljen.

KRG er alvorlig rammet av både demokratiske og økonomiske underskudd og har siden 2015 ikke kunnet utbetale full lønn til offentlig ansatte, eller til sine soldater. Regjeringen ser ikke ut til å være i stand å styre et selvstendig land.

Det blir ikke bedre av at dødelige kamper mellom kurdisk peshmerga og Iran-støttede, turkmenske sjiamilitser brøt ut både i 2015 og 2016. Det var i den omstridte byen Tuz Khurmatu, sør for Kirkuk. Lignende sjiamilitser finnes også ved Taza, Daquq og flere andre steder i provinsen.

Den USA-ledede koalisjonen støtter en av disse sidene: peshmerga. Både turkmenene og kurderne vil at koalisjonen skal stanse nye voldshandlinger, men fokuset ligger fremdeles på krigen mot IS.

– Fra tid til annen kommer FNs representant i Kirkuk innom mitt kontor for å diskutere hva som skal skje med Irak etter IS. Jeg pleier å si at hvis dere overlater spørsmålet til irakerne, blir det borgerkrig, sier Ahmed Askeri.

I den lille byen Laylan består befolkningen av arabere, kurdere og turkmenere.

STRATEGISK: Kurdiske Ahmed Askeri viser et kart over forekomstene av olje og naturgass i Kirkuk-provinsen.

Mest av alt vil de leve i fred. Her treffer Klassekampen politikeren Abdulhalik Aga. Han er den lokale lederen for partiet Irakisk-turkmensk front (ITC), som har sterke politiske bånd til Tyrkia. Også han hevder at trakassering fra kurderne har økt de siste ukene.

– To dager før brannen i Yahyava fjernet kurdere partiflaggene våre på veien utenfor landsbyen. De var revolvermenn med sivile klær. Kanskje hadde de ordre.

Nå henviser Abdulhalik Aga til den siste eskaleringen for å forsøke å styrke sitt eget forsvar – og konflikten risikerer å eskalere.

– Vi lar oss ikke kneble. Vi kommer til å beskytte oss selv. Det kommer kanskje en beslutning fra den irakiske regjeringen om å skape en turkmensk spesialstyrke. Vi håper å få leve i fred, men den andre sida har ikke latt oss gjøre det.

utenriks@klassekampen.no

Oversatt av Lars Nygaard

Litteraturhuset lørdag 20. mai kl. 14:

Ann Wright, ledet kvinnebåten til Gaza. Fredsaktivist, tidligere oberst i US Army.

Om kvinnebåten til Gaza, om israelsk marines kapring av båten, om kvinnene i Gaza, om Israels kvelertak, om kampen for å holde motet oppe.

Ship to Gaza Norway

www.shiptogaza.no

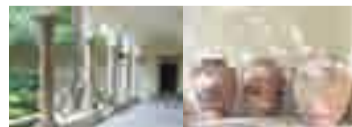

Yoga i Italia

+ italiensk kunst- og kulturhistorie
26/10–2/11 2017
Klassisk yoga.
Kloster i Umbria.

YOGA
SENTERET

yogasenteret.com

Yoga i Italia

+ italiensk språkkurs
13–20 juli 2017
Klassisk yoga.
Kloster i Umbria.

YOGA
SENTERET

yogasenteret.com

FBI dementerer Trumps påstand

Fungerende FBI-sjef Andrew McCabe avviser Det hvite hus' uttalelse om at FBIs Russland-gransking er av liten betydning. Granskingen er svært viktig, sier han. Det hvite hus' talskvinne Sarah Huckabee Sanders har kalt granskingen «en av de minste tingene» som FBI driver med. stor betydning». McCabe sa også at et flertall av de ansatte i FBI støtter James Comey, som tirsdag fikk sparken.

ONTB